

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

ГАРЧИГ

Бүлэг 1. Төслийн товч танилцуулга	2
1.1. Төслийн нэр	2
1.2. Ашигт малтмалын дугаар	2
1.3. Төсөл хэрэгжүүлэгч	2
1.4. Төслийн байршил	2
1.5. Ордын нөөцийн тооцоо.....	4
1.6. Олборлолтын ажил.....	6
1.7. Баяжуулалт.....	6
1.8. Эдийн засаг	7
1.9. Ордын өнөөгийн байдал, цаашдын ашиглалт	7
1.10. Тэсэлгээний ажилд шаардагдах тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгсэл:	9
1.11. Далд уухайн ашиглах хугацаа ба ажиллах горим	10
1.12. Төслийн үндсэн тоног төхөөрөмж.....	10
1.13. Гадаад болон дотоод тээвэр	11
Бүлэг 2. төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга.....	12
2.1. Газарзүйн мужлалаар:	12
2.2. Ус зүйн хувьд:.....	12
2.3. Хөрсний хувьд:	12
2.4. Ургамлын хувьд:	12
2.5. Ан амьтны хувьд:	12
2.6. Цаг агаарын хувьд:	13
2.7. Дэд бүтэц:.....	13
2.8. Нийгэм эдийн засагт нөлөөлөх байдал	13
Бүлэг 3. Төслийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	14
3.1. Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд.....	14
3.2. Гол сөрөг нөлөөлөл	15
Бүлэг 4. Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ	16
Бүлэг 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	17
Бүлэг 6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	18
Бүлэг 7. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	19
Бүлэг 8. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	20
Бүлэг 9. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	20
Бүлэг 10. Химийн бодис, ОСОЛ эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	20
Бүлэг 11. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	24
Бүлэг 12. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	25
Бүлэг 13. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	28
Бүлэг 14. Тухайн жилийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь.....	29
Бүлэг 15. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал.....	30

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн нэр

Төслийн нэр: “Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”

1.2. Ашигт малтмалын дугаар

Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-001455

1.3. Төсөл хэрэгжүүлэгч

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Үнэн-Анд” ХХК,

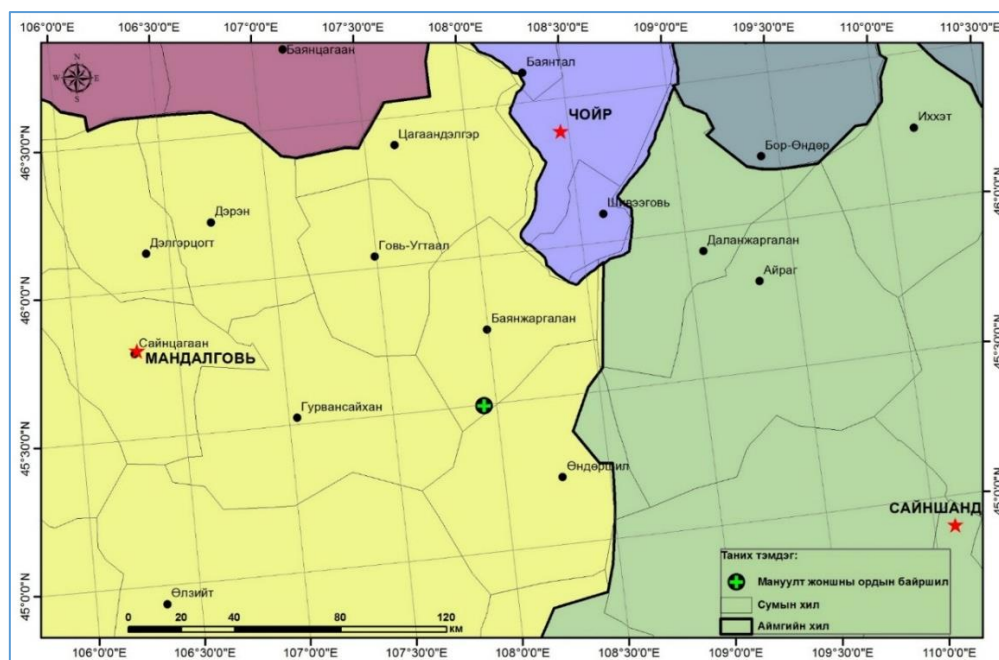
- Регистрийн дугаар: 2885565;
- Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011038138;
- Хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, 32-96 тоот;
- Утас: 88114980.

1.4. Төслийн байршил

“Үнэн-Анд” ХХК-ий Мануулт хайлуур жоншны орд нь засаг захиргааны харьяаллын хувьд Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр-Ус багийн нутаг дэвсгэрт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 320 км-т, Баянжаргалан сумаас өмнө зүгт 28 км-т, Чойрын төмөр замын өртөөнөөс баруун урагш 110 км-т, төв Мандалговь хотоос зүүн зүгт 135 км-т тус тус байрлана.

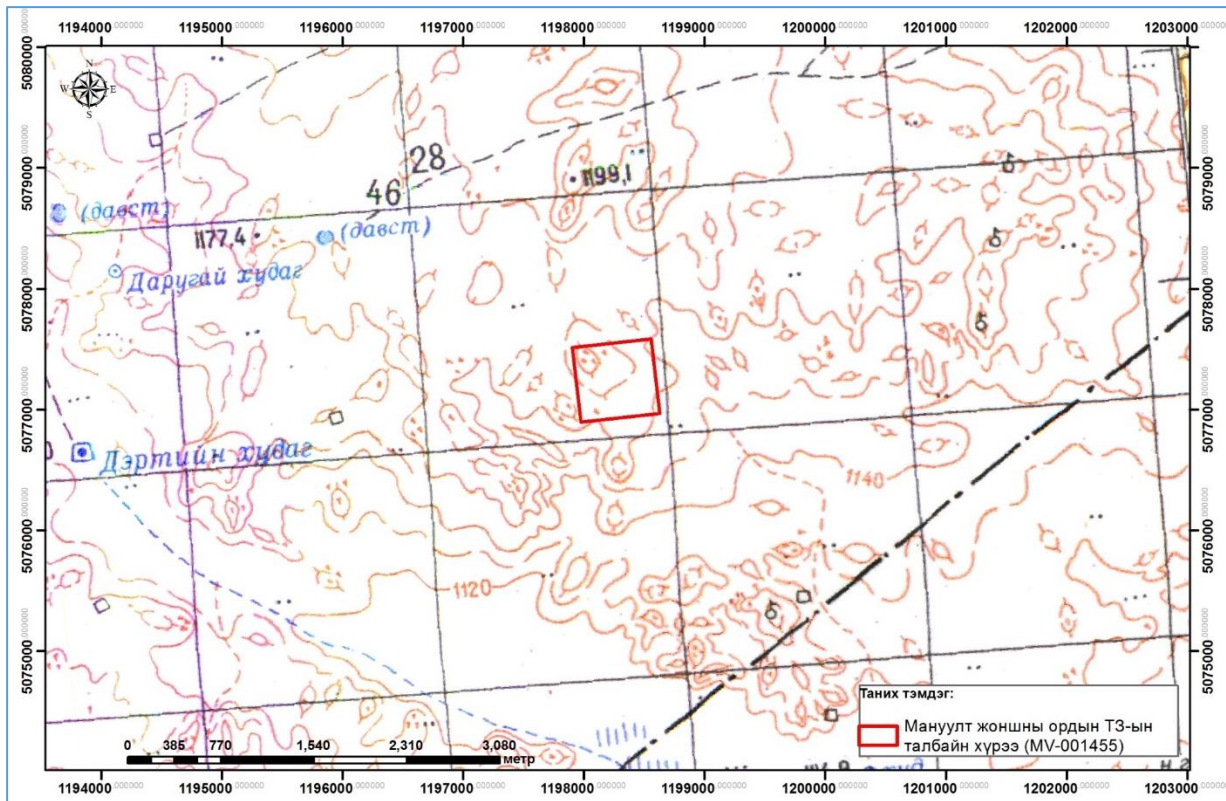
Хүснэгт 1. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн мэдээлэл

№	АМТЗ-ийн дугаар	Уртраг	Өргөрөг
1	MV-001455	107°56'31.6"E	45°29'41.55"N
2		107°56'1.58"E	45°29'41.56"N
3		107°56'1.49"E	45°30'1.61"N
4		107°56'31.5"E	45°30'1.61"N

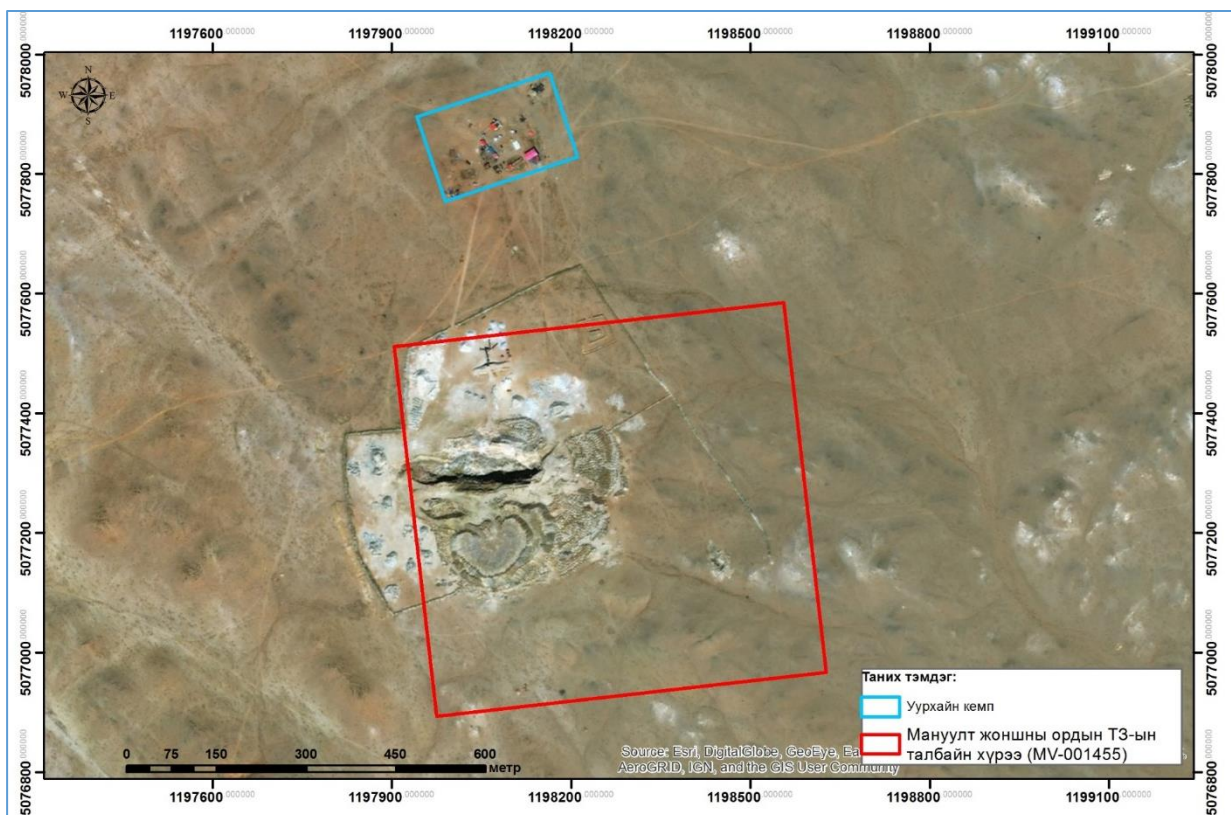

Зураг 1. Төслийн талбайн ерөнхий байршил

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Зураг 2. Төслийн талбайн хүрээлэн буй орчны төлөв байдлыг байрзүйн зургаар харуулав (М 1:100000)

Зураг 3. Төслийн талбайн орчны төлөв байдал

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

Зураг 4. Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж

Зураг 5. Далд уурхайн босоо гол амны цамхаг

Зураг 6. Уурхайг тосгон

1.5. Ордын нөөцийн тооцоо

Монгол Улсын Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөлийн 2012 оны 09 сарын 06-ны өдрийн хурлын хуралдааны ХХ-20-05 дугаар дүгнэлтийг үндэслэн (Ордын нөөц 2011 оны 06-р дугаар сарын 01-ний байдлаарх) Мануултын хайлуур жоншны хүдрийн бодитой (В) нөөцийг 116 мян.тн-оор, 45.61%-ийн агуулгатай хайлуур жоншны бодитой (В) нөөцийг 52.91 мян.тн-оор, хайлуур жоншны хүдрийн боломжтой (С) нөөцийг 40.27 тн-оор 40.52%-ийн агуулгатай хайлуур жоншны боломжтой (С) нөөцийг 16.32 тн-оор, хайлуур жоншны хүдрийн бодитой болон боломжтой (В+С) нөөцийг 156.28 мян.тн-оор, 44.3%-ийн

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

агуулгатай хайлуур жоншны бодитой болон боломжтой (В+С) нөөцийг 69.23 мян.тн-оор нөөцөд бүртгүүлсэн.

Хүснэгт 2. Ордын анх батлагдсан геологийн нөөц

Хүдрийн биетийн №	Нөөцийн зэрэглэл	Блокийн бодит талбай, м ²	Жинхэнэ зузаан, м	Блокийн эзэлхүүн, м ³	Эзэлхүүн жин, тн/м ³	Хүдрийн нөөц, тн	Дундаж агуулга, %	CaF ₂
Х.Б-1	1В-1	247.51	7.86	1945.46	2.63	5116.57	45.72	2339.43
	1В-2	360.53	6.66	2401.15	2.63	6315.04	41.55	2623.62
Х.Б-1	1С-1	186.65	5.04	940.74	2.63	2474.14	58.86	1456.28
	1С-2	278.01	7.70	2140.71	2.63	5630.07	39.29	2212.05
	1С-3	312.18	5.40	1685.80	2.63	4433.65	36.59	1622.27
	1С-4	234.65	2.80	657.01	2.63	1727.95	58.32	1007.74
Х.Б-2	2В-1	208.57	3.86	805.78	2.63	2119.21	33.46	709.18
	2В-2	272.17	11.00	2993.85	2.63	7873.83	44.51	3504.59
	2В-3	517.55	9.40	4864.99	2.63	12794.91	42.92	5491.71
Х.Б-2	2С-1	164.54	1.79	294.53	2.63	774.60	21.35	165.38
	2С-2	123.10	3.00	369.30	2.63	971.25	30.91	300.21
	2С-3	93.34	13.00	1213.36	2.63	3191.12	49.70	1585.99
	2С-4	248.33	4.60	1142.31	2.63	3004.29	30.60	919.31
	2С-5	230.37	3.00	691.11	2.63	1817.63	32.33	587.64
Х.Б-3	3В-1	91.00	4.18	380.39	2.63	1000.43	42.23	422.45
	3В-2	160.28	4.52	723.99	2.63	1904.08	40.07	762.99
Х.Б-3	3С-1	40.59	1.00	40.59	2.63	106.75	28.49	30.41
	3С-2	174.50	2.50	436.25	2.63	1147.34	32.69	375.07
	3С-3	196.99	2.08	409.75	2.63	1077.63	34.27	369.31
	3С-4	87.88	1.64	144.12	2.63	379.03	22.24	84.30
Х.Б-4	4В-4	3942.74	3.16	12442.16	2.63	32722.88	44.18	14457.47
Х.Б-5	5В-5	2406.84	4.81	11580.92	2.63	30457.83	49.38	15039.79
Х.Б-6	6В-6	2472.85	2.42	5971.94	2.63	15706.20	48.15	7562.58
Х.Б-4	4С-1	1077.06	1.77	1909.09	2.63	5020.90	49.51	2485.95
Х.Б-5	5С-1	1166.23	1.72	2002.99	2.63	5267.87	29.49	1553.67
Х.Б-6	6С-1	825.84	1.50	1236.69	2.63	3252.49	48.15	1566.08
Нийт В		10680.05	4.13	44110.64	2.63	116010.99	45.61	52913.81
Нийт С		5440.26	2.82	15314.34	2.63	40276.71	40.52	16321.65
Нийт В+С		16120.31	3.69	59424.98	2.63	156287.70	44.30	69235.47

Хүснэгт 3. Ордын үлдэгдэл геологийн нөөц (2019 оны 01-р сарын 01-ний байдлаар)

№	Хүдрийн биетийн дугаар	Нөөцийн зэрэглэл	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц
1	I	В+С	5618.58	41.57	2335.62
2	II	В+С	27107.01	42.01	11388.32
3	III	В+С	5615.26	36.41	2044.53
4	IV	В+С	37743.78	44.89	16943.42
5	V	В+С	35725.70	46.45	16593.46
6	VI	В+С	18958.69	48.15	9128.66
7	Нийт	В+С	130769.03		58434.01

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

1.6. Олборлолтын ажил

2023 онд V, VI хүдрийн биетийг нээгч малталт болох босоо гол амыг 1114 м-ийн түвшингээс 1024 м-ийн түвшин хүртэл 90 м малталт нэвтрэнэ. Харин агааржуулалтын босоо гол амыг ил уурхайн ёроолын 1148 м-ийн түвшингээс 1024 м-ийн түвшин хүртэл 124 м урттайгаар нэвтрэхээр төлөвлөж байна.

Харин I хүдрийн биетийг нээгч малталт болох налуу гол ам №1-г $S_n=11.2$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар ил уурхайн ёроолын $Y=729295.9$ $X=5042536.5$ солбицлын 1148 м-ийн түвшинд 40 м урт малталт тус тус нэвтрэхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 4. 2023 онд нэвтрэх малталтын жагсаалт

№	Малталтууд	Хөндлөн огтлолын талбай, м ²	Малталтын урт, м
1	Босоо гол ам	9.1	90
2	Агааржуулалтын босоо гол ам	9.1	124
3	Квершлаг	6.5	20
4	Штрек	11.2	40
5	Налуу малталт	11.2	40

2019 онд В'-3, В'-4 блокуудыг таллан олборлосон ба 2023 онд гүйцээн олборлохоор төлөвлөв. 2023 онд В'-1, В'-3, В'-4 блокуудад олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж нийт 38.626 мян.тн хүдэр /хүдэр дэх эрдсийн хэмжээ 15069.9 тн/ олборлоно.

2023 онд I хүдрийн биетээс 3.859 мян.тн, II хүдрийн 5.761 мян.тн, IV хүдрийн биетээс 29.0 мян.тн хүдэр олборлоно.

1.7. Баяжуулалт

Уурхайгаас олборлосон хүдрээсээ бүхэллэг баяжмалыг гар аргаар ялган авч, үлдсэн хүдрийг гравитацийн аргаар баяжуулна. 2023 онд нийт 38.626 мян.тн хүдэр олборлож гар аргаар 4.1716 мян.тн ФК-75 маркийн бүхэллэг баяжмал ялган авна. Харин үлдэгдэл хүдрээс 20.8348 мян.тн хүдрийг гравитацийн аргаар баяжуулж ФГ-85 маркийн 5.08318 мян.тн баяжмал гарган авна. Үлдэгдэл 13.61953 мян.тн бага агуулгатай хүдрийг шууд борлуулна. Уурхайгаас олборлосон хүдрийг баяжуулан баяжмалыг овоолго үүсгэн хурааж 7 хоног болгон ачилт хийлгэнэ. Энэхүү баяжмалын түр овоолго нь 1-2 м-ийн өндөртэй ойролцоогоор 100-150 м² талбайд байршина.

Далд уурхайн үндсэн /босоо гол ам, квершлаг, налуу гол ам/ ба бэлтгэл /штрек/ малталтыг хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэх тул ямар нэгэн нөөцийн блокт хамааруулах боломжгүй юм. Босоо гол амыг хүдрийн биетийн хэвтээ талд газрын гадарга дээрх хүдрийн биетийн гаршаас 25 м зайд хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэнэ. Харин тээврийн штрекийг ашиглалтын түвшин бүрт хүдрийн биетийн хэвтээ контактаас 5 м зайд хүдрийн биеттэй параллелиар хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэнэ. Харин квершлаг малталтыг босоо гол амнаас тээврийн штрек малталтад перпендикулярар хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэнэ. Налуу гол амыг ил уурхайн карьерын ёроолоос хүдрийн биетийн хэвтээ талын контактаар хүдрийн биеттэй параллелиар хоосон чулуулаг дундуур нэвтрэнэ. Малталтаас гарах хоосон чулуулгийн хэмжээ:

- Босоо гол амыг $S=9.1$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 214 м малталт нэвтрэнэ.
 $V=s*l=9.1*214=1947.4$ м³

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

- Квершлаг малталтыг $S=6.5$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 20 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=6.5*20=130$ м³
- Налуу гол амыг $S=11.16$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар нийт 80 м малталт нэвтэрнэ. $V=s*l=11.16*80=892.8$ м³

Малталт нэвтрэлтийн ажлаас нийт $1947.4+130+892.8=2970.2$ м³ хөрс гарна.

1.8. Эдийн засаг

2023 онд уурхайд 50-н ажилтан ажиллана. ФК-75 ба ФГ-85 маркийн баяжмалыг БНХАУ-д борлуулах бол бага агуулгатай хүдрийг “Говь Аргатай девелопмент” ХХК-д борлуулна. 2023 онд нийт 4217.41 сая.төг-ийн борлуулалт хийж 3643.93 сая.төг-ийн зардал гарган ажиллана.

1.9. Ордын өнөөгийн байдал, цаашдын ашиглалт

“Үнэн-Анд” ХХК нь 2013-2028 оны хооронд ордын I, II хүдрийн биетүүдийг ил уурхайн аргаар олборлох ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулсан. Харин IV, V, VI хүдрийн биетүүдийг нээх олборлох зорилгоор нээгч малталт болох босоо гол ам №1-ийг $S_n=9.1$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар $Y=729129.9$ $X=5042493.5$ хавтгайн солбицлоос газрын гадаргын 1171 м-ийн түвшингээс 1124 м-ийн түвшин хүртэл 47 м гүн малталт нэвтэрсэн. Мөн IV хүдрийн биетийг эрэл хайгуул хийх, олборлох нээх зорилгоор ил уурхайн ухашын хойд ёроолоос $S_n=11.2$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар 40 м урт налуу гол ам нэвтэрсэн. 2019 онд IV хүдрийн биетийн нээгч малталт болох босоо гол амыг үргэлжлүүлэн 1114 м-ийн түвшин хүртэл 10 м нэвтэрч, түүний дараагаар 91 м штрек малталтыг нэвтэрсэн.

Ордыг цаашид ил уурхайн аргаар ашиглахад хүндрэлтэй /хөрс хуулалт ихтэй/ болсон тул цаашид далд уурхайн аргаар ашиглахаар төлөвлөж байна. 2018-2019 онд нэвтэрсэн IV, V, VI хүдрийн биетийг нээгч малталт босоо гол амыг үргэлжлүүлэн 2023 онд 1114 м-ийн түвшингээс 1024 м-ийн түвшин хүртэл 90 м малталт нэвтэрнэ. Харин агааржуулалтын босоо гол амыг ил уурхайн ёроолын 1148 м-ийн түвшингээс 1024 м-ийн түвшин хүртэл 124 м урттайгаар нэвтрэхээр төлөвлөж байна.

Харин I хүдрийн биетийг нээгч малталт болох хэвтээ гол ам №1-г $S_n=11.2$ м² хөндлөн огтлолын талбайтайгаар ил уурхайн ёроолын $Y=729295.9$ $X=5042536.5$ солбицлын 1148 м-ийн түвшинд 40 м урт малталт тус тус нэвтрэхээр төлөвлөж байна.

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 5. Үйлдвэрлэлийн нөөцийн тооцоо

№	Нөөцийн блокийн дугаар	Анх батлагдсан нөөц /2012.10.03, №584/							2013-2018 онд олборлосон нөөц			2019.01.01-ний байдлаарх үлдэгдэл нөөц			Олборлолтод өртөхгүй нөөц			Далд уурхайн хүрэн дэх геологийн нөөц						
		Блокийн талбай	Дундаж зузаан	Блокийн эзлэхүүн	Эзлэхүүн жин	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц	Блокийн талбай	Дундаж зузаан	Блокийн эзлэхүүн	Эзлэхүүн жин	Хүдрийн нөөц	Дундаж агуулга	Эрдсийн нөөц
		м ²	м	м ³	тн/м ³	тн	%	тн	тн	%	тн	тн	%	тн	тн	%	тн	м ²	м	м ³	тн/м ³	тн	%	тн
1	I-B-1	247.5	7.86	1945.5	2.63	5116.6	45.72	2339.4	5116.6	45.72	2339.4													
2	I-B-2	360.5	6.66	2401.2	2.63	6315.0	41.55	2623.6	4634.4	45.41	2104.4	1680.6	30.90	519.2	92.1	30.90	28.4	155.6	3.88	604.0	2.63	1588.6	30.90	490.8
3	I-C-1	186.7	5.04	940.7	2.63	2474.1	58.86	1456.3	2474.1	31.94	1456.3													
4	I-C-2	278.0	7.70	2140.7	2.63	5630.1	39.29	2212.1	5630.1	44.95	2212.1													
5	I-C-3	312.2	5.40	1685.8	2.63	4433.7	36.59	1622.3	2223.6	36.59	813.6	2210.0	36.59	808.6	579.5	36.59	212.0	122.4	5.07	620.0	2.63	1630.5	36.59	596.6
6	I-C-4	234.7	2.80	657.0	2.63	1728.0	58.32	1007.7				1728.0	58.32	1007.7				234.7	2.80	657.0	2.63	1728.0	58.32	1007.7
7	II-B-1	208.6	3.86	805.8	2.63	2119.2	33.46	709.2	2119.2	45.21	709.2													
8	II-B-2	272.2	11.00	2993.9	2.63	7873.8	44.51	3504.6	1574.8	44.51	700.9	6299.1	44.51	2803.7				225.1	10.64	2395.1	2.63	6299.1	44.51	2803.7
9	II-B-3	517.6	9.40	4865.0	2.63	12794.9	42.92	5491.7				12794.9	42.92	5491.7				517.6	9.40	4865.0	2.63	12794.9	42.92	5491.7
10	II-C-1	164.5	1.79	294.5	2.63	774.6	21.35	165.4	774.6	32.46	165.4													
11	II-C-2	123.1	3.00	369.3	2.63	971.3	30.91	300.2	971.3	36.06	300.2													
12	II-C-3	93.3	13.00	1213.4	2.63	3191.1	49.70	1586.0				3191.1	49.70	1586.0				93.3	13.00	1213.4	2.63	3191.1	49.70	1586.0
13	II-C-4	248.3	4.60	1142.3	2.63	3004.3	30.60	919.3				3004.3	30.60	919.3				248.3	4.60	1142.3	2.63	3004.3	30.60	919.3
14	II-C-5	230.4	3.00	691.1	2.63	1817.6	32.33	587.6				1817.6	32.33	587.6				230.4	3.00	691.1	2.63	1817.6	32.33	587.6
15	III-B-1	91.0	4.18	380.4	2.63	1000.4	42.23	422.5				1000.4	42.23	422.5				91.0	4.18	380.4	2.63	1000.4	42.23	422.5
16	III-B-2	160.3	4.52	724.0	2.63	1904.1	40.07	763.0				1904.1	40.07	763.0				160.3	4.52	724.0	2.63	1904.1	40.07	763.0
17	III-C-1	40.6	1.00	40.6	2.63	106.8	28.49	30.4				106.8	28.49	30.4				40.6	1.00	40.6	2.63	106.8	28.49	30.4
18	III-C-2	174.5	2.50	436.3	2.63	1147.3	32.69	375.1				1147.3	32.69	375.1				174.5	2.50	436.3	2.63	1147.3	32.69	375.1
19	III-C-3	197.0	2.08	409.7	2.63	1077.6	34.27	369.3				1077.6	34.27	369.3				197.0	2.08	409.7	2.63	1077.6	34.27	369.3
20	III-C-4	87.9	1.64	144.1	2.63	379.0	22.24	84.3				379.0	22.24	84.3				87.9	1.64	144.1	2.63	379.0	22.24	84.3
21	IV-B-1	3942.7	3.16	12442.2	2.63	32722.9	44.18	14457.5				32722.9	44.18	14457.5	636.4	44.18	281.2	3942.7	3.09	12200.2	2.63	32086.4	44.18	14176.3
22	IV-C-1	1077.1	1.77	1909.1	2.63	5020.9	49.51	2486.0				5020.9	49.51	2486.0	1830.2	49.51	906.2	1077.1	1.13	1213.2	2.63	3190.7	49.51	1579.8
23	V-B-1	2406.8	4.81	11580.9	2.63	30457.8	49.38	15039.8				30457.8	49.38	15039.8	0.0	0.00	0.0	2406.8	4.81	11580.9	2.63	30457.8	49.38	15039.8
24	V-C-1	1166.2	1.72	2003.0	2.63	5267.9	29.49	1553.7				5267.9	29.49	1553.7	75.4	29.49	22.2	1149.5	1.72	1974.3	2.63	5192.5	29.49	1531.4
25	VI-B-1	2472.9	2.42	5971.9	2.63	15706.2	48.15	7562.6				15706.2	48.15	7562.6				2472.9	2.42	5971.9	2.63	15706.2	48.15	7562.6
26	VI-C-1	825.8	1.50	1236.7	2.63	3252.5	48.15	1566.1				3252.5	48.15	1566.1				825.8	1.50	1236.7	2.63	3252.5	48.15	1566.1
27	B	10680.0	4.13	44110.6	2.63	116011.0	45.61	52913.8	13445.0	43.54	5853.9	102566.0	45.88	47059.9	728.5	42.50	309.6	9971.9	3.88	38721.5	2.63	101837.5	45.91	46750.3
28	C	5440.3	2.82	15314.3	2.63	40276.7	40.52	16321.7	12073.7	40.98	4947.6	28203.0	40.33	11374.1	2485.1	45.89	1140.5	4481.4	2.18	9778.7	2.63	25717.9	39.79	10233.7
29	B+C	16120.3	3.69	59425.0	2.63	156287.7	44.30	69235.5	25518.7	42.33	10801.5	130769.0	44.68	58434.0	3213.6	45.12	1450.1	14453.4	3.36	48500.2	2.63	127555.4	44.67	56983.9

№	Далд уурхайн хүрэн дэх геологийн нөөц										Хаягдал			Бохирдол			Үйлдвэрлэлийн нөөцийн зэрэг, дугаар	Үйлдвэрлэлийн нөөц			
	Нөөцийн блокийн дугаар	Ашиглалтын блокийн дугаар	Ашиглалтын блокийн талбай	Хүдрийн биетийн зузаан	Блокийн эзлэхүүн	Эзлэхүүн жин	Хүдэр	Агуулга CaF ₂	Эрдсийн нөөц	Хаягдал	Хүдрийн нөөц		Эрдсийн хэмжээ	Бохирдол	Хүдрийн нөөц			Хүдрийн нөөц	Агуулга CaF ₂	Эрдсийн нөөц	
											м ³	тн			тн	тн					м ³
1	I-B-2, I-C-3, I-C-4	Блок 1	512.6	3.67	1881.0	2.63	4947.0	42.35	2095.1	28.76	540.9	1422.6	575.6	9.48	127.0	333.9	B'-1	1467.1	3858.4	39.38	1519.6
2	II-B-2, II-B-3, II-C-3, II-C-4	Блок 2	498.7	10.18	5076.7	2.63	13351.6	44.77	5976.9	31.24	1585.9	4171.0	1841.7	3.50	122.0	321.0	B'-2	3612.8	9501.6	43.52	4135.2
3	II-B-3, II-C-4, II-C-5	Блок 3	816.0	6.41	5230.2	2.63	13755.4	39.34	5411.5	19.29	1009.0	2653.6	1136.7	5.86	247.4	650.6	B'-3	4468.6	11752.4	36.37	4274.8
4	IV-B-1, IV-C-1	Блок 4	5019.8	2.67	13413.4	2.63	35277.2	44.66	15756.1	12.24	1641.7	4317.7	1932.3	13.05	1536.4	4040.6	B'-4	13308.0	35000.1	39.50	13823.7
5	V-B-1, V-C-1	Блок 5	3556.4	3.81	13555.2	2.63	35650.3	46.48	16571.2	9.67	1310.4	3446.4	1408.9	8.79	1076.0	2829.9	B'-5	13320.9	35033.9	43.28	15162.3
6	VI-B-1, VI-C-1	Блок 6	3298.7	2.19	7208.6	2.63	18958.7	48.15	9128.7	11.80	850.6	2237.2	1077.2	15.68	996.9	2621.8	B'-6	7354.9	19343.3	41.62	8051.5
7	III-B-1, III-B-2, III-C-1, III-C-2, II-C-3	Блок 7	377.5	2.87	1084.0	2.63	2850.9	36.98	1054.4	20.26	219.6	577.5	196.3	11.93	103.1	271.1	B'-7	967.5	2544.5	33.72	858.0
	III-B-2, II-C-3, III-C-4	Блок 8	373.7	2.81	1051.1	2.63	2764.4	35.82	990.1	7.35	77.2	203.1	59.4	11.95	116.3	306.0	B'-8	1090.2	2867.2	32.46	930.8
8	Нийт		14453.4	3.36	48500.2	2.63	127555.4	44.67	56983.9	14.92	7235.4	19029.1	8228.1	10.48	4325.1	11375.0		45589.8	119901.3	40.66	48755.9

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

1.10. Тэсэлгээний ажилд шаардагдах тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгсэл:

Хүснэгт 6. Малталт нэвтрэлтийн ӨТА-н дэлгэрэнгүй

№	Үзүүлэлтүүд	Босоо гол ам	Квершлаг	Тээврийн штрек	Налуу малталт
1	Малталтын хөндлөн огтлолын талбай, м ²	9.1	6.5	11.16	11.16
2	Тэсрэх бодисын хувийн зарцуулалт, кг/м ³	2.4	2.8	2.0	2.0
3	Нийт шпурын тоо, шир	26	23	29	29
4	Үүнээс	Цөмлөх	4	4	4
5		Нураах	8	6	8
6		Хэв засах	14	13	17
7	Шпурын гүн, м	Цөмлөх	8	8	8
8		Нураах	14.4	10.8	14.4
9		Хэв засах	25.2	23.4	30.6
10		Нийт	47.6	42.2	53.0
11	Цэнэгийн жин, кг	Цөмлөх	6	6	6
12		Нураах	9.6	7.2	9.6
13		Хэв засах	16.8	15.6	20.4
14	Түгжээсний урт, м	Цөмлөх	2	2	2
15		Нураах	4.8	3.6	4.8
16		Хэв засах	8.4	7.8	10.2
17	Тэсрэх бодисын зарцуулалт, кг/цикл	32.4	28.8	36.0	36.0
18	Нураах уулын цулын хэмжээ, м ³	13.7	10.4	17.9	17.9
19	1м шпурт ногдох уулын цулын хэмжээ, м/м ³	3.5	4.1	3.0	3.0
20	1м ³ уулын цулд ноогдох өрөмдлөгийн хэмжээ, м ³ /м	0.3	0.2	0.3	0.3
21	Нийт уулын ажлын хэмжээ, м	214	20	40	40
22	Нэг мөчлөг дэх мөргөцөгийн ахилтын хэмжээ, м	1.5	1.6	1.60	1.60
23	Мөчлөгийн нийт тоо, удаа	143	13	25	25
24	Тэсрэх бодисын нийт зарцуулалт, тн	4.63	0.37	0.90	0.90

Хүснэгт 7. Малталт нэвтрэлтийн ӨТА-д зарцуулагдах ТБ-н жагсаалт

№	Үзүүлэлтүүд	Босоо гол ам	Квершлаг	Тээврийн штрек	Налуу малталт	Үндсэн малталт нэвтрэлт	Бэлтгэл малталт нэвтрэлт	Нийт
1	Нийт өрөмдлөгийн урт, мян.м	6.8	0.5	1.3	1.3	8.7	1.3	10.0
2	Нийт тэсрэх бодисын зарцуулалт, тн	4.6	0.4	0.9	0.9	5.9	0.9	6.8
3	Нонель систем 5м, шир	3718	299	725	725	4742.0	725.0	5467
4	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/, шир	715	65	125	125	905.0	125.0	1030
5	Цочир дамжуулах шижим /ДША/, м	1430	130	250	250	1810	250	2060
6	Бялт тэслүүр /КД/, шир	3718	299	725	725	4742	725	5467
7	Гал дамжуулах шижим, м	18590	1495	3625	3625	23710	3625	27335

Хүснэгт 8. 2023 онд зарцуулах нийт тэсрэх бодисын жагсаалт

№	Үзүүлэлтүүд	Малталт нэвтрэлт	Хүдэр нураалт	Нийт
1	Нийт өрөмдлөгийн урт, мян.м	10,01	57,586	67,59
2	Нийт тэсрэх бодисын зарцуулалт, тн	6,81	38,4	45,20
3	Нонель систем 5м, шир	5467	31,992	37459
4	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/, шир	1030	13330	14360
5	Цочир дамжуулах шижим /ДША/, м	2060	26660	28720
6	Бялт тэслүүр /КД/, шир	5467	31992	37459
7	Гал дамжуулах шижим, м	27335	159960	187295

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

Хүдэр нураалтын ажлын технологи: Мөргөцөгт шпур өрөмдөх ажлыг 2-4 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр гар перфератораар ӨТА-ын паспортын дагуу хийж гүйцэтгэнэ. Мөргөцөгт шпур өрөмдөж дууссаны дараа ээлжийн мастерын зөвшөөрлийн дагуу тэсрэх материалыг авч шпурыг цэнэглэж бусад мөргөцөгөөс хүмүүсийг гаргаж тэсэлгээний ажлыг явуулна.

Тэсэлгээний ажлын дараа уурхайн ээлжийн мастер, тухайн ээлжийн ахлагчийн хамт агааржуулалтын байдлыг шалгаж ачилтын орт малталтаас хүдрийг ачигч машинаар тэргэнцэрт ачиж ашиглалтын системийн дагуу блок дахь сийрэгжсэн хүдрийг суулгаж дараагийн ээлжийг мөргөцөгт шпур өрөмдөх ажлыг гүйцэтгэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Энэ дарааллаар хүдэр нураалтын ажлын цикл үргэлжилнэ.

1.11. Далд уурхайн ашиглах хугацаа ба ажиллах горим

Далд уурхайн ажиллах горим: мануултын хайлуур жоншны далд уурхайн ажиллах горимыг дараах байдлаар авч байна. Үүнд:

- Жилийн нийт хоног 365 хоног;
- Үндэсний баяр, ёслолын хоног 14 хоног;
- Засвар үйлчилгээ, бусад 51 хоног;
- Уурхайн жилд ажиллавал зохих хоног 300 хоног;
- Хоногт ажиллах ээлжийн тоо 3 ээлж;
- Нэг ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 7 цаг тус тус байна.

1.12. Төслийн үндсэн тоног төхөөрөмж

Хүснэгт 9. Төслийн үндсэн тоног төхөөрөмж

Д/д	Нэр төрөл	Тоо
Далд уурхайн тоног төхөөрөмж		
1	Нэвтрэлтийн цамхаг	1
2	Өргөх цамхаг	2
3	Өргөх төхөөрөмж	2
4	Клеть	2
5	Өргөх хөнөг	2
6	Далд уурхайн зүтгүүр	1
7	Тэргэнцэр	8
8	Гар өрмийн машин	10
9	Вентилятор /суурин/	2
10	Вентилятор /зөөврийн/	4
11	Компрессор	2
12	Далд уурхайн утгуурт ачигч	1
13	Далд уурхайн автосамосвал	2
14	Ачигч машин Z-17AW	2
15	Бетон зуурагч машин	1
16	PZ-50 маркийн бетон шүршигч машин	1
17	Шахуурга, /нөөцөнд 1 ширхэг/	3
Баяжуулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж		
1	MZG-50 маркийн чичиргээт тэжээгүүр	1
2	Хацарт бутлуур	1
3	ЗҮА1230 маркийн туузан дамжуулагч	1
4	TD75-500 маркийн туузан дамжуулагч	1
Бусад тоног төхөөрөмж		
1	Үйлчилгээний машин	3
2	Утгуурт ачигч	1

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

3	Дизель цахилгаан үүсгүүр, 350кВт	1
4	Автосамосвал	2

1.13. Гадаад болон дотоод тээвэр

Тус уурхайгаас олборлосон хүдрээс металлургийн баяжмал болох ФК-75 маркийн бүхэллэг жонш гар аргаар ялган авч автомашин болон төмөр замаар тээвэрлэн БНХАУ-д экспортлохоор төсөлд тусгаж байна.

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт үйл ажиллагаа явуулдаг “Говьшоо” ХХК-ийн Логийн уурхай, “Үнэн-Анд” ХХК-ийн Мануултын уурхай, “Аргатай” ХХК-ийн Улаан толгойн уурхай, Хөх дэлийн хайлуур жоншны уурхай, “Болор жонш” ХХК-ийн Зүүн Аргатайн уурхайнууд нийлэн гадаад тээврийн олон салаа зам гарахаас сэргийлэх, гадаад тээврийн тогтсон нэг маршруттай болох зорилгоор замыг засаж сайжруулсан. Мануултын хайлуур жоншны уурхайгаас Баянжаргалан сумын урдуур өнгөрөх Хөөт - Олон-Овоот өртөө (25-р өртөө) хоорондох сайжруулсан шороон зам хүртэл 31 км замыг засаж сайжруулсан.

Авто тээвэр: Мануултын хайлуур жоншны далд уурхайгаас Баянжаргалан сум, төмөр замын Олон-Овоот өртөө гэсэн маршрутаар нийт 100 км шороон замаар тээвэрлэнэ.

Төмөр замын тээвэр: Олон-Овоот өртөөнөөс улсын урд хил хүртэл тээвэрлэх зай 370 км төмөр замаар тээвэрлэнэ.

БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1. Газарзүйн мужлалаар:

Хэнтийн уулархаг мужаас говь руу шилжих намхан толгодлог бүсэд оршино. Газар зүйн хувьд намхан толгодтой хамгийн нам нь Сум уул 1123 м, хамгийн өндөр нь Хавирга уул 1439 м ба харьцангуй өндөр нь 10-20 м байна.

Усан сүлжээний хувьд тогтмол урсацтай гол горхигүй ба Гашуун булаг, Дэрст ус гэсэн булагтай. Харин томоохон хөндийнүүдэд /хотгорт/ хуурай тойрмуудтай. Эдгээр нь хааяа хурын усаар дүүргэгддэг.

2.2. Ус зүйн хувьд:

Уурхайн талбай нь Монгол орны гидрогеологийн мужлалаар төв Азийн гадагш урсгалгүй ай савын бүсэд говь хээрийн усан сүлжээ муу хөгжсөн мужид хамаарна. Тогтмол урсгал усгүй, хөндийнүүдэд давстай жижиг нуур, цөөрөм олонтой. Тухайн жилийн хур тунадасны хэмжээнээс хамаарч нуур, тойром, худгийн усны түвшин өөрчлөгдөнө. Цас их унаж хайлах, үргэлжилсэн ширүүн бороотой үед хот хонхор газар, нуурууд нь устай болох ба хуурай сайрууд нь гол болж ус урсах, бороо хур татрахад усгүй болно. Хуртай үед үүссэн нуур, тойром нь хэдэн долоо хоногоос хэдэн сар устай байж хүн, мал ундаална. Хүн малын ундаанд худгийн усыг хэрэглэх бөгөөд худгуудыг хуурай сайр, хөндий, нуурын зах хавийг бараадуулан гаргасан байдаг. Худгийн усны гүний түвшин 1-2 м, заримдаа 5-7 м ба худгуудийн ундарга 200-6000 л/ц байдаг. Ихэнх тойрмууд байнгын тэжээгдлийн эхгүй, борооны усаар дүүргэгдсэн жижиг сав газруудтай холбоотой үүссэн. Нууруудын гүн 1.5-2 м-ээс хэтрэхгүй.

2.3. Хөрсний хувьд:

Говь, хээрийн бор хөрсний бүслүүрт багтана. Хөрсний давхарга сул хөгжсөн. Дунджаар шимт хөрсний зузаан нь 0.5-15см. Нам дор газар 5-10см байх ба гол төлөв шавранцар элсэнцэр хэлбэртэй байна. Тус районы ихэнх газар нь хад цохиотой элсэрхэг газар юм. Хөрс үүсэхэд хур тунадас, салхи ихээхэн үүрэгтэй. Салхи нь хөрсний агаарын солилцоог идэвхжүүлж ууршилтыг ихэсгэснээр хөрс хуурайшихад нөлөөлөөд зогсохгүй хөрсний өнгөн хэсгийг хийсгэж нүүлгэн, хөрс эвдэхэд ихээхэн нөлөөтэй. Хур бороо элбэг үед ургамлын бүрхэвч сайжирч хөрсний эвдрэл үүсэх нөхцөлийг багасгана.

2.4. Ургамлын хувьд:

Бутлаг ургамал голлосон сийрэг өвсөн бүрхүүлтэй. Хойд говийн цөлөрхөг хээрийн мужийн монгол өвс, монгол өвс-хазаар өвст говирхог хээр боловч монгол өвс-таана монгол өвс бударганат хээрийн бүсэд багтана. Харгана, бударгана зэрэг бутлаг ургамал, таана хөмүүл, монгол өвс, хазаар өвс, шарилж, ерхөг зэрэг нэг наст болон олон наст ургамал ургадаг. Ургамал ерөнхийдөө сийрэг боловч тачирхан, тэжээллэг чанар сайтай учир бэлчээрийн багагүй ач холбогдолтой.

2.5. Ан амьтны хувьд:

Туурайтнаас хамгийн их тархсан нь цагаан зээр бөгөөд намартаа нүүдэллэн ирдэг. Түүнчлэн аргал хар сүүлт байдаг. Жигүүртнээс сар, элээ, хэрээ, харцага, тогоруу, ногтруу шаазгай, хулан жороо, шар шувуу, өвөөлж, хэвлээр явагчдаас могой, гүрвэл, мэрэгчдээс шар сүүлт, алаг даага, тарвага (маш бага), махчин амьтдаас үнэг, хярс, мануул, багаар чоно, шавьж идэштнээс зараа зэрэг тохиолдоно.

2.6. Цаг агаарын хувьд:

Эх газрын эрс тэс, хуурай уур амьсгалтай говийн бүсэд хамаарах ба салхины гол чиглэл баруун хойноос зүүн урагш, дундаж хурд 5-10м/сек, хавар, намрын хуурайшилттай үед заримдаа 20-30м/сек хүрдэг байна. Цаг уурын станцын мэдээгээр жилийн дундаж температур – 4⁰, өвөл хамгийн хүйтэн 12 сард –32.5⁰ бөгөөд цасан бүрхүүлд эрт хучигдах ба томоохон хөндийнүүдэд цасны зузаан 1 м-ээс давдаг байна., зун хамгийн халуун 7 сард +30⁰ хүрэх ба жилд унах хур тунадасны хэмжээ 80.5мм. Зуны улиралд хур тунадас харьцангуй элбэг хавар намрын улиралд хуурайдуу байдаг. Агаарын чийгшилт 50%, хавар, намрын хүчтэй салхитай, 30 м/сек хүртэл ширүүсэж шороон шуурга шуурдаг байна. Цаг уурын нэг онцлог шинж чанар нь хавар 4-р сард ихээхэн салхилдаг. Салхины хурд 15м/с байна.

2.7. Дэд бүтэц:

Цахилгаан хангамжийн хувьд Чойроос Шивээ-Овоо хүртэл 110кВт-ийн шугам Шивээ Овоогоос Баянжаргалан сум хүртэл 35 кВт-ийн шугам, Баянжаргалан сумаас Өндөршил сум хүртэл 15кВт-ийн шугам, Баянжаргалан сумаас Логийн хайлуур жоншны уурхай хүртэл 10кВт-ийн шугам тус тус тавигдсан байдаг. Иймд Мануултын уурхай нь төвийн цахилгааны шугамд холбогдох боломжтой. Мөн тус сум нь үүрэн телефоны системд холбогдсон. Мануултын хайлуур жоншны уурхайд UNITEL, SKYTEL–ийн үүрэн телефоны сүлжээтэй.

2.8. Нийгэм эдийн засагт нөлөөлөх байдал

Баянжаргалан сум нь 1925 онд байгуулагдсан байна. Сум анх байгуулагдахад 200 гаруй өрх, 1000 шахам хүн амтай, 40 орчим мянган толгой малтай, засаг захиргааны нэгж нь 5 багтайгаар зохион байгуулагдан сумын захиргаа үйл ажиллагаагаа эхэлж байжээ. Баянжаргалан сумын төв нь Улаанбаатар хотоос 300 км, аймгийн төвөөсөө 150 км-т, Монголын төмөр замаас 80 км зайтай оршдог.

Баянжаргалан сум нь одоо 328.9 мян.км² газар нутагтай, засаг захиргааны хуваариар Аргатай (сумын төв), Шилийн гол, Энгэр-Ус гэсэн 3 багт хуваагдана. Тус сумын нутаг дэвсгэрт жонш, чулуун нүүрс, төмрийн хүдрийн уурхайнууд үйл ажиллагаа явуулдаг байна. Баянжаргалан сумын нийт хүн ам нь 2017 оны жилийн эцсийн байдлаар 1195 байсан байна.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг ашиглах төсөл”-ийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн үнэлгээг БОННУ-ний тайланд дараах байдлаар ангилан тодорхойлсон байдаг. Үүнд:

1. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ;
2. Гол сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ.

Төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны үед байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх технологийн үе шатуудыг дараах байдлаар тодорхойлсон байна. Үүнд:

1. Далд уурхайн нэвтрэлтүүд;
2. Далд уурхайн олборлолтын үйл явц;
3. Хүдрийг бутлан ангилах, баяжуулах үйлдвэр;
4. Өрөмдлөг тэсэлгээний ажил, тэсрэх материалын агуулах;
5. Хуучин ил уурхай ба овоолгууд;
6. Уурхайн ашиглалтын зам ба талбай;
7. Бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн зам ба тээвэрлэх үйл явц;
8. Ажилчдын хотхон ба түүний ашиглалтын үйл ажиллагаа;
9. Хатуу ба шингэн хог хаягдлын цэг, талбай.

3.1. Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Төслөөс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлжээ. Үүнд:

- Ил ба далд уурхайн малталтын үед аюулгүй ажиллагаа дүрэм зөрчигдөх, технологийн буруу ажиллагаанаас үүдэн хөрсний нуралт, гулгалт зэрэг осол аваар үүсэж болзошгүй
- Уурхайн захиргаанаас бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн маршрутыг тогтоон баталж тэмдэгжүүлээгүй, баталсан маршрутаар хийгээгүйн улмаас олон салаа зам үүсэж болзошгүй
- Төслийн үйл ажиллагаанд хэрэглэж буй үйлдвэрлэлийн (тэсэлгээний ба бусад) болон ахуйн зориулалттай химийн бодисууд ямар нэгэн байдлаар асгарснаар газрын хэвлий болон түүний гадаргыг бохирдуулж болзошгүй;
- Уурхайн дотоод ба гадаад тээвэрлэлтийн үед их хэмжээний тоос дэгдэж ургамлан бүрхэвчид сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй;
- Шатах тослох материалыг тээвэрлэх, юүлэх, хадгалалтын горим алдагдах үед асгаралт үүсч газрын гадарга хэвлийг бохирдуулах магадлалтай, машин, техникийн ашигласан тосыг буруу хадгалах зэрэг шалтгаанаас үүдэн алдагдан газрын гадарга бохирдуулж болзошгүй;
- Уурхайн хатуу хог хаягдлын цэгийг зохих стандартын дагуу байгуулаагүй, хог хаягдлыг зохих дүрмийн дагуу зайлуулж, устгаагүйн улмаас салхи, усаар зөөгдөн ойр орчмын газрын гадаргыг бохирдуулж болзошгүй.
- Ахуйн гаралтай хатуу, шингэн хог хаягдлын зохих дүрмийн дагуу зайлуулаагүйн улмаас газрын гадарга бохирдож болзошгүй.

Агаар орчин:

- Уурхайн үйл ажиллагааны үед үүсэх тоосны тархалт төсөл хэрэгжиж буй нутгийн агаарын чанарт бохирдол үзүүлж болзошгүй;

Амьтны аймаг:

- Шөнийн цагаар уурхайн үйл ажиллагаа явагдсан нөхцөлд шөнийн амьдралтай амьтдад сөрөг нөлөөлөл учруулна. Дуу чимээ, гэрэл гарч, амьтад дайжих, махчин амьтад идэш гэжээлээ барих зэрэгт нөлөөлнө;
- Уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн зам нь үйл ажиллагаанаас амьтадын аймаг, тэдгээрийн амьдралын зүй тогтолд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй
- Болзошгүй галын аюул, осол аваарийн үед гарах үнсний дэгдэлт, хорт утааны тархалтад амьтад хордож болзошгүй зэрэг болно.

Хүний эрүүл мэнд:

- Уурхайн бүхий л үйл ажиллагаа нь “Ил болон далд уурхайн аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм” болон бусад дүрэм зааврын дагуу явагдах ёстой. Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм зөрчигдсөнөөс ажиллагсадын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх, амь насанд нь аюул учирч болзошгүй;

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

3.2. Гол сөрөг нөлөөлөл

Хүснэгт 10. Төслөөс үзүүлэх гол сөрөг нөлөөллүүд /БОННУ-нд тусгагдсанаар/

Сөрөг нөлөөлөлд өртөх экосистемийн бүрдэл хэсгүүд	Гол сөрөг нөлөөлөл
Газрын гадарга болон хэвлийд	<ul style="list-style-type: none"> - Төслийн талбайд 2 босоо ам бүхий 45589.8 м³ хэмжээтэй далд уурхайн ухааш үүсэж газрын хэвлийн байгалийн тогтоц үндсэндээ өөрчлөгдөнө. - Далд уурхай нь шпурын цэнэгийн аргаар болон скрепер ашиглан хоршоолон нураах системээр ажиллах бөгөөд жилд дунджаар 15196.6 м³ уулын ажил хийгдэхээр төлөвлөгдсөн байна. Иймд дээрх хэмжээний нөлөөлөл үзүүлнэ. - Төслийн талбайд нэмэлтээр хаягдал чулуулгийн овоолго, уурхайн замууд бий болж газрын гадаргыг үндсэнд нь өөрчилнө.
Агаар орчинд	<ul style="list-style-type: none"> - Төсөлд ашиглагдах машин механизм, дизель станцын яндангаас ялгаран гарах утаан дахь агаар бохирдуулагч хорт хийнүүд; - Уурхайн ажлын талбайгаас болон шороон замаас тоос дэгдэж хүрээлэн буй орчинд тархах; - Уурхайн ажил болон машин механизмын хөдөлгөөний улмаас хүрээлэн буй орчин дахь шуугианы бохирдлын түвшин ихэснэ; - Төслийн хог хаягдлын цэгээс ялгарах үнэр, тоос шороо, утааны бохирдол нь агаар орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлнэ.
Хөрсөн бүрхэвч	<ul style="list-style-type: none"> - Хөрсний гадаргын ургамалан бүрхэц сийрэгжсэнээр хөрс эвдрэх үйл явц түргэсэх; - Механик үйлчлэлээр талхлагдаж сийрэгжих, нимгэрэх; - Хог ургамалд баригдах, доройтох; - Хөрс хуурайшиж, бүтэц нь алдагдах; - Ахуйн гаралтай хогоор бохирдох;
Ургамлан нөмрөг	<ul style="list-style-type: none"> - Төслийн уурхай үйл ажиллагааны нөлөөгөөр хөрс эвдэрч элэгдэн ургамлын бүтэц тодорхой хэмжээгээр өөрчлөгдөн, тоос шороонд дарагдах, үрэгдэх зэргээр талхлагдаж, ургац хомсдоно; - Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилтонд ойролцоох талбайн ургамлан нөмрөг өртөж ургамлын фотосинтезийн процесс удааширч багтрах, ургамлын гадарга, навч түлэгдэх сөрөг нөлөөтэй. Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний үед гарах тоосоор тодорхой талбайн ургамал дарагдана; - Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн гаралтай нэгдсэн хогийн цэгийн стандартын дагуу байгуулаагүйн улмаас байгаль орчинд хог хаягдал салхиар тархах болон хөрсөнд нэвчих байдлаар ургамлан бүрхэвчийг бохирдуулна;
Амьтны аймагт	<ul style="list-style-type: none"> - Зарим төрлийн шавжийн амьдрах орчинг устгах; - Төслийн үйл ажиллагаанаас гарах дуу чимээнээс амьтан, шувууд дайжих; - Уурхайн бүтээгдэхүүн тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа болон тээврийн замын нөлөөгөөр зарим зэрлэг амьтдын популяцын тусгаарлалт үүсэж, амьтадын нүүдэлд мэдэгдэхүйц сөрөг нөлөө үзүүлнэ; - Шөнийн цагаар үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явагдсан нөхцөлд шөнийн амьдралтай амьтад сөрөг нөлөөлөл учруулна. Дуу чимээ, гэрэл гарч, амьтад дайжих, махчин амьтад идэш тэжээлээ барих зэрэгт нөлөөлнө.
Гадаргын ба газрын доорх усанд	<ul style="list-style-type: none"> - Шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн, бохир усны алдагдал, нэвчилтээс бага гүний уст үеүд бохирдох; - Хаягдал ус цэвэршүүлэх байгууламжид гарч болзошгүй эвдрэл гэмтлээс шалтгаалан цэвэршүүлээгүй ус байгальд асгарснаар бохир ус газрын доорх усанд нэвчин бохирдуулах; - Төслийн унд ахуй болон усалгааны хэрэгцээнд жилд 966.32 м³, замын тоос дарах ажилд жилд 6250 м³, ногоон байгууламжийн усалгаанд 9000 м³, далд уурхайн технологийн хэрэгцээнд 4033.26 м³ байна. Энэ нь жилд ойролцоогоор 20249.58 м³ ус болж байна.

**БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ**

Энэхүү төслийг хэрэгжүүлэх үед технологийн онцлогоос хамааран газрын хөрс, түүний дээрх ургамал, газрын хурдас болон агаар мандалд тоос босох зэрэг сөргөөр нөлөөлөх тул байгаль орчны мониторингийг тогтмол хийх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилсан сэргийлэх ажлуудыг байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, санхүүжилтэндээ тусган гүйцэтгэж ажиллана.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд дараах хэд хэдэн ажлуудыг гол зорилт болгон ажиллана. Үүнд:

- Өмнөх тайлант онд хийгдэхээр төлөвлөгдсөн байсан хэдий ч хил гаалийн хаалттай асуудлаас болж хийгдэж амжаагүй байсан ажил болох төслийн нөлөөллийн бүсэд амьдарч буй 1 малчин өрхөд бэлчээрийн зориулалтаар 4.0 га талбайг хашаажуулж өгөх ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.
- Далд уурхайгаас шүүрэн гарч буй шүүрлийн усыг шавхан зайлуулалт хийхдээ бичил усан сан бүхий ногоон байгууламж болон мал усалгааны талбай бий болгох ажлын хүрээнд нэмж ойролцоогоор 600 ширхэг суулгац тариалахаар зорин ажиллана.
- Мөн ЗГ-аас хэрэгжүүлж буй 1.0 тэрбум мод төслийн хүрээнд орон нутгаас зааж өгсөн газарт нийт 1000 ш модыг тарих даалгаварын дагуу 3 жилийн хугацаанд (2022-2024 онд) тарихаар төлөвлөөд байна. Тарих саналын дагуу сумын төвд заагдсан талбайд 300 ш мод тарина.
- Мөн дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд төсөл хэрэгжиж буй Баянжаргалан сумын нутагт байрлалтай уул уурхайн нөлөөгөөр эвдэрч орхигдсон талбайг тус СЗД-аар заалгуулан, нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэх ажлыг төлөвлөөд байна.

Төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд үзүүлэх дээрх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө, зардал, баримтлах стандартыг энэхүү БОМТөлөвлөгөөний “Бүлэг 4-14”-т дэлгэрэнгүй тусгасан болно.

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1. Агаар орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
Төсөлд ашиглагдах машин механизм, дизель станцын яндангаас ялгаран гарах утаан дах агаар бохирдуулагч хорт хийнүүд орчинд тархах	Уурхайн бүх төрлийн машин механизмд үзлэг оношлогоо засварыг тогтмол хийж байх.	Уурхайд ашиглагдаж байгаа бүх машин техник	ш	5	30.0	500.0	“Үнэн-Анд” ХХК	Агаарын тухай хууль 9, 11, 23-р зүйл MNS 4585:2007 MNS 5919:2008
Мөн салхи ихтэй үед их хэмжээгээр тоос шороо дэгдэх, машин механизмыг богино зайд олон эргэлттэйгээр ашигласнаас агаар дах тоосжилт ихсэх	Уурхайн дотоод замуудад усалгаа хийх замаар тоосжилтыг бууруулах	Уурхайн дотоод замуудад	км	1.2	ҮАЗ-аар гүйцэтгэх		тодорхой график боловсруулсны дагуу	
Дүн						500.0		
2. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
Цаашид байнгын хөл хөдөлгөөнөөс байгууламжуудын ойр орчмын хөрсөн бүрхэвч доройтох, элэгдэл эвдрэлийн талбай нэмэгдэх.	Уурхайн дотоод тээврийн замыг тэмдэгжүүлэх, баталсан маршрутаар явуулж хэвшүүлэх, салаа зам гаргуулахгүй байх	Уурхайн дотоод замууд	ш	4	40.0	600.0	Төсөл хэрэгжиж буй нийт хугацааны туршид байнга	MNS 5916:2008 Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” MNS 5914:2008 “Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. “Газрын тухай” хууль 50 дугаар зүйл
Дүн						600.0		
3. Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
Уурхайн болон ажилчдын хотхоны үйл ажиллагааны улмаас ургамлан бүрхэвч устана.	Уурхайн тосгоны талбайд ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэн бут сөөг тарих, зүлэгжүүлэх	Уурхайн тосгон	га	0.05	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний хэсэгт зардлыг тусгасан болно.		Ургамал ургалтын хугацаанд багтаан хийж гүйцэтгэх	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 5918:2008
Дүн								
4. Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Мануулт уурхай орчмын газрын доорх усны түвшин буурч, нөөц багасах	Ус ашиглах дүгнэлт болон зөвшөөрлийг гаргуулан ажиллах		Үйл ажиллагааны зардалаар				2023 оны 2-р улиралд багтаан гаргуулж ажиллах	MNS0900:2018- Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 4943: 2015 -Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага “Усны тухай хууль”
	Ашигласан усны төлбөрийг цаг тухай бүрт нь төлж ажиллах	Төслийн хэмжээнд	Үйл ажиллагааны зардалаас төлөх				Тухай бүрт	
Дүн						ҮАЗ		
5. Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр								
Амьтдын тоо толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин нь устгах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалах	Үлийн цагаан оготно ихээр тархсан бэлчээрт махчин шувууны үүрнүүд байршуулах /Баянжаргалан сумын ЗДТГ, байгаль орчныг хамгаалах албанаас зөвлөгөө авах/	Төсөл хэрэгжих талбайн ойролцоох бэлчээр нутагт	Нөхөн сэргээлтийн зардалд давхар туссан болно.				2023 онд 3-р улиралд багтаан	Амьтны тухай хууль
Дүн						НСЗ		
						1 100.0		

БҮЛЭГ 6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 12. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (мян.төг)	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	Хөрсний овоолгыг хэлбэржүүлэн хэвгийжүүлэх	га /мян.м3/	2.15 /161.0/		ҮАЗ	Төлөвлөгөөт 2023 онд	MNS 5916-2008 MNS 5917-2008 MNS 5918-2008
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	Хөрсний овоолгыг хэвгийжүүлж шимт хөрсөөр хучсаны дараагаар ургамалжуулах ажил	га /мян.м3/	0.3 /2.25/		align="center">1 500.0		
3		Уурхайн ажилчдын тосгон дотор тоос дарах, ургамалжуулах	га	0.05				
Нийт							1 500.0	

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
БҮЛЭГ 7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Өмнөх тайлант онд хийсэнтэй адил төслийн нөлөөллийн бүсэд амьдарч буй 1 малчин өрхөд бэлчээрийн зориулалтаар 4.0 га талбайг хашаажуулж өгөх ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Мөн далд уурхайгаас шүүрэн гарч буй шүүрлийн усыг шавхан зайлуулалт хийхдээ бичил усан сан бүхий ногоон байгууламж болон мал усалгааны талбай бий болгох ажлын хүрээнд өмнөх 2020 онд зураг төслийг зохиолгож, 2021 онд уг ажлыг хийж эхлүүлсэн бөгөөд тухайн төлөвлөгөөт 2023 онд ойролцоогоор 500 ширхэг суулгацыг нэмж тарих ба урд оны суулгацуудыг арчлахаар зорин ажиллана. Мөн ЗГ-аас хэрэгжүүлж буй 1.0 тэрбум мод төслийн хүрээнд орон нутгаас зааж өгсөн газарт нийт 1000 ш модыг тарих даалгаварын дагуу 3 жилийн хугацаанд (2022-2024 онд) тарихаар төлөвлөөд байна. тарих саналын дагуу сумын төвд координатаар заагдсан талбайд 300 ш мод тарина.

Хүснэгт 13. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	ДХ зорилт	Хамгааллын арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж
1	Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийх	“Нөхөн сэргээлт-2024” арга хэмжээний хүрээнд уул уурхайн нөлөөгөөр эвдэрч, эзэнгүй орхигдсон буюу эзэн холбогдогчгүй эвдэрсэн талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэх	Баянжаргалан сумын нутагт орон нутгийн удирдлагаас ирүүлэх газарт	га		Баянжаргалан сумын нутагт орон нутгаас ирүүлэх талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх *ҮАЗ-аар	Төлөвлөгөөт 2023 онд багтаан гүйцэтгэх
2	Бэлчээрийн талбайн хомсдоллоос сэргийлэх	Төслийн нөлөөллийн бүсэд амьдарч буй 1 малчин өрхөд бэлчээрийн зориулалтаар нийт 4.0 га талбайг хашаажуулж өгөх	Төслийн талбайх ойролцоох малчин өрхүүд	га	4.0	1 500.0	2023 онд багтаан 1 удаа
3	Цөлжилтийг бууруулах	Бичил усан сан бүхий ногоон байгууламж болон мал усалгааны талбай барьж байгуулахаар сонгогдсон талбайд суулгац нэмж тарих замаар ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	Сонгогдсон талбайд	ш	500	3 000.0	2023 онд багтаан гүйцэтгэх
4		ЗГ-аас хэрэгжүүлж буй 1.0 тэрбум мод төслийн хүрээнд орон нутгаас зааж өгсөн газарт нийт 1000 мод тарих ажлыг үе шаттайгаар хийж гүйцэтгэнэ.	Сонгогдсон талбайд (Сумын төвд заагдсан координатад)	ш	300	1 000.0	2023 онд
		Нийт зардал				5 500.0	

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

**БҮЛЭГ 8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Ашигт малтмалын талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд нүүлгэн шилжүүлэлт хийх айл өрх байхгүй. Уурхай нь үйл ажиллагаа явуулж дууссаны дараа уурхайн хаалт болон нүүлгэн шилжүүлэлт хийгдэнэ.

**БҮЛЭГ 9. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Өмнөх жилүүдэд “Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийн дагуу төслийн талбайд археологи, палеонтологийн хайгуул судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж байсан. Тус хуулийн 29.1-д зааснаар соёлын өвийн судалгааны ажлын дэлгэрэнгүй тайлангийн нэг хувийг соёлын өвийн улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн санд шилжүүлсэн болно.

Цаашид ямар нэгэн түүх, соёлын дурсгалт зүйлс илэрсэн тохиолдолд уулын ажлыг нэн даруй зогсоож, хуулийн хүрээнд авбал зохих арга хэмжээг авч ажиллана.

**БҮЛЭГ 10. ХИМИЙН БОДИС, ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

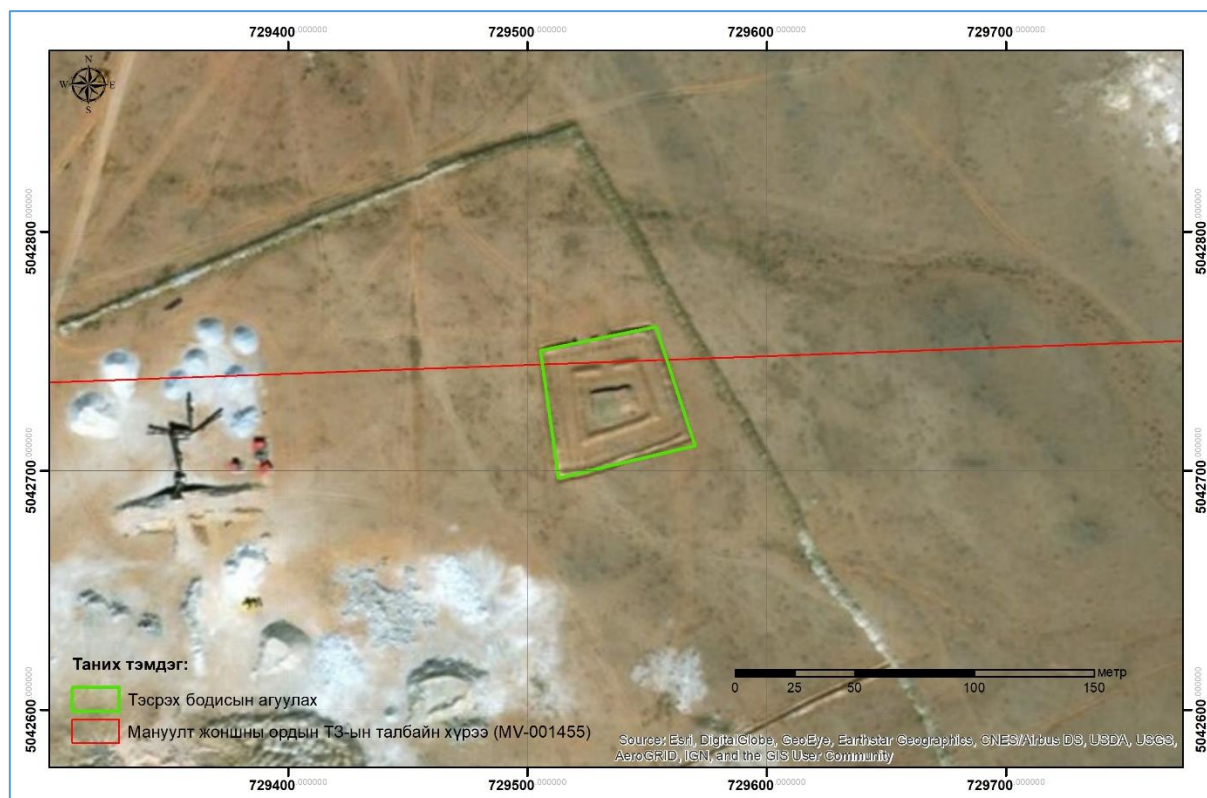
Төсөлд химийн бодис ашиглагдахгүй боловч далд уурхайн өрөмдлөг тэсэлгээний ажилд хэрэглэгдэх тэсрэх бодист агуулагдаж буй химийн бодисын эрсдэлийн менежментийг дараах байдлаар төлөвлөсөн болно. Тэсэлгээний ажлыг /1455А/ тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэйгөөр компанийн тэсэлгээний мэргэжилтэн хийж гүйцэтгэдэг бөгөөд манай улсад өргөнөөр хэрэглэгдэж байгаа 32 мм диаметртай, 300 мм урттай бортгон эмульсийн тэсрэх бодис, нонель систем (3-5м-тэй, цахилгаан бялт тэслүүр (ЭД), цочир дамжуулах шижим (ДШН-6), цахилгаан дамжуулах утас зэргийг хэрэглэдэг. Дээрх тэсрэх бодис болон тэсэлгээний хэрэгслүүдийг тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллагуудтай гэрээлэн худалдан авч, тээвэрлүүлж ажилладаг болно.

Тухайн 2023 онд хэрэглэгдэх ТБ болон тэсэлгээний хэрэгслийн хэмжээг дараах байдлаар төлөвлөсөн болно. Үүнд:

Хүснэгт 14. 2023 онд зарцуулах нийт тэсрэх бодисын жагсаалт

№	Үзүүлэлтүүд	Малталт нэвтрэлт	Хүдэр нураалт	Нийт
1	Нийт өрөмдлөгийн урт, мян.м	10,01	57,586	67,59
2	Нийт тэсрэх бодисын зарцуулалт, тн	6,81	38,4	45,20
3	Нонель систем 5м, шир	5467	31,992	37459
4	Цахилгаан тэслүүр /ЭД/, шир	1030	13330	14360
5	Цочир дамжуулах шижим /ДША/, м	2060	26660	28720
6	Бялт тэслүүр /КД/, шир	5467	31992	37459
7	Гал дамжуулах шижим, м	27335	159960	187295

**“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

Зураг 7. Төслийн тэсрэх бодисын агуулахын байршил

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 15. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардал

Болзошгүй аюул осол, сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Зардал, мян.төг		Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, дүрэм, журам
				Нэгж	Нийт		
ТЭЭВЭРЛЭЛТИЙН ҮЕ ШАТ							
Ус, салхины нөлөөгөөр химийн бодис алдагдах	Тэсрэх материалыг тээвэрлүүлэн авчруулахдаа тусгай зөвшөөрөл бүхий мэргэжлийн байгууллагатай гэрээлэн гүйцэтгүүлнэ.	Төсөлд ашиглагдах ТМ	Төсөлд хэрэглэгдэх хэмжээгээр		Нийлүүлэгч болон худалдан авагч талын гэрээгээр зохицуулагдана	Тээвэрлэлтийн хугацаанд байнга	<p align="center">ХБ нийлүүлэгч тал</p> <p align="center">-"Химийн хорт болон аюултай бодис экспортлох, импортлох, хил дамжуулан тээвэрлэх болон үйлдвэрлэх, худалдах журам"</p> <p align="center">- НҮБ-аас 2002 оны 04 сард гаргасан “Аюултай ачаа бараа тээвэрлэх зөвлөмж, зохицуулалтын заавар”</p> <p align="center">- Монгол Улсын замын хөдөлгөөний дүрэм</p> <p align="center">- MNS 4978:2000 Аюултай ачаа, ангилал, техникийн шаардлага</p>
ХАДГАЛАЛТ, АШИГЛАЛТЫН ҮЕ ШАТ							
ХБ нь хадгалалт, ашиглалтын явцад асгарах, хөдөлмөр хамгааллын дүрэм алдагдах, агааржуулалтын системд доголдол гарах зэрэг нь ажилчид, ойролцоох хүн амын эрүүл мэнд болон байгаль орчны бүрэлдэхүүн	ТМ-тай харьцан ажиллах ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хэрэгслээр бүрэн хангах	Уурхайн ажилчид			Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан	Ашиглалтын бүх хугацаанд	<p align="center">- БОАЖЯ-ын Сайд, ЭМ-ийн Сайд, ОБЕГ-ын Даргын 2009 оны 02 сарын 03-ны өдрийн 28/40/29 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан "Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам"</p> <p align="center">- MNS 5029:2011 Химийн хорт бодисын шошго тэмдэглэгээ</p> <p align="center">- MNS6458:2014Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулахад тавих шаардлага</p> <p align="center">-MNS (ISO) 13688:2000 Хамгаалалтын хувцасны ерөнхий шаардлага</p>
	Тэсрэх бодисын агуулахын агааржуулалтын системд доголдол гарахаас сэргийлж, хяналт тавьж ажиллах	Агуулахад			Тухайн үед ҮАЗ-аар гүйцэтгэнэ	Ашиглалтын бүх хугацаанд	

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

хэсгүүдэд хортой нөлөө үзүүлнэ	Ажилчдад тэсрэх бодистой харьцаж ажиллах зааварчилгааг тогтмол өгөх	Төслийн нийт ажилчдад		Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан	Зааварчилгааг өдөр бүр Сургалтыг сард 2 удаа	
УСТГАЛЫН ҮЕ ШАТ						
ХБ-ын уут савыг зориулалтын бус газар хадгалснаар хур борооны усаар угаагдах, хөрсөнд нэвчилт өгөн орчныг бохирдуулах эрсдэлтэй	Тусгай хог хаягдал буюу тэсрэх бодисын савыг худалдан авсан байгууллагад эргүүлэн хүлээлгэн өгөх	Төслийн хүрээнд		500.0	Химийн бодисын ашиглалтын бүх хугацаанд	- БОАЖЯ-ын Сайд, ЭМ-ийн Сайд, ОБЕГ-ын Даргын 2009 оны 02 сарын 03-ны өдрийн 28/40/29 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан "Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам" “Хог хаягдлыг ангилах, дахин боловсруулах, цуглуулах, тээвэрлэх, устгах” журам Аюултай хог хаягдлын хадгалалт, устгалын бүртгэл мэдээ хөтлөх, мэдээ гаргах заавар
ОСЛЫН ЭРСДЛЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ						
Химийн бодисын агуулахын битүүмжлэл алдагдаж агаар, ус, хөрсөөр тархах Химийн бодисын ашиглалтын үед асгарч, алдагдах	Аюул ослын үед яаралтай тусламж үзүүлэх хэрэгсэл, эмийн санг тодорхой газарт байрлуулсан байх	Төслийн хэмжээнд		500.0	Химийн бодисын ашиглалтын бүх хугацаанд	-Гамшгаас хамгаалах тухай хууль -Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх заавар
	Аваар ослын үед ажиллах заавар болон яаралтай мэдээлэх байгууллага, хүмүүсийн утсыг ил тод харагдахуйц газарт байрлуулах	Боломжит бүх байршлуудад	-		Химийн бодисын ашиглалтын бүх хугацаанд	
Химийн бодисын агуулах болон лабораторит гал гарах	ХБ-ын агуулахыг галын аюулын эсрэг хэрэгслийг бэлэн байлгах тогтмол цэнэглэх (шингээгч материал, галын хор, элс, хүрз, хувин г.м)	ХБ агуулах	Шаардлагатай байршлуудад тус бүр 1	ХАБЭА-ын зардалаар	ХБ-ын ашиглалтын бүх хугацаанд	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль
Эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал				1 000.0 + ХАБЭА-ын зардал		

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Бид энэхүү 2023 онд хог хаягдлын менежментийн талаар МУ-ын УИХ-аас батлан гаргасан хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль, журмуудыг баримтлан ажиллана.

Хүснэгт 16. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Ахуйн гаралтай хог хаягдал	Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг өмнөх онд бий болгосон хогийн цэгт түр төвлөрүүлэн хуримтлуулах	Төслийн хүрээнд	тн	Гарсан хэмжээгээр	-	-	Тухай бүрт	Хог хаягдлын тухай хууль 9-р зүйл. MNS 5344:2011 Хог хаягдлын тээвэрлэлт, ангилал, ерөнхий шаардлага
	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж, түр хуримтлуулах замаар хог хаягдлын менежментээ сайжруулах		тн		400.0	ҮАЗ		
	СЗД-тай хог хаягдлын гэрээг шинэчлэн хийх, хог хаягдлын төлбөрийг цаг тухайд нь төлөх		удаа	1	500.0	500.0	Уурхайлалт эхлэх үед гэрээ байгуулах, цаг тухай бүрт нь төлөх	
Аюултай хог хаягдал	Төсөлд ашиглагдаж буй тээврийн хэрэгсэлүүдэд ашиглагдсан аккумулятор, тос, тосны шүүр, фильтр зэргийг тусгайлан ангилж, агуулахад хадгалах ба тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллагад нийлүүлэх замаар эх үүсвэр дээрээс нь аюулгүйгээр зайлуулах	Төслийн хэмжээн д	Удаа	УА-ын хэмжээнээс хамаарч	ҮАЗардал	100.0	ҮА-ны туршид	Хог хаягдлын тухай хууль
	Дүн					600.0		

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар “Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, төсөл хэрэгжиж буй орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр боловсруулав.

ОХШХөтөлбөрийн хүрээнд хөрсөн бүрхэвч, уст цэг, агаар орчин болон ургамлан нөмрөг зэргийн бохирдлын дээжлэлт, хэмжилтүүдийг хийхдээ уурхайн ойролцоо амьдарч буй өрхүүдийг төлөөлүүлэн 1-2 хүнийг байлцуулан гүйцэтгэж ажиллана.

Хүснэгт 17. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр (2023 он)

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, сая.төг/жил	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал
1. АГААРЫН ЧАНАР						
Ялгарах бохирдуулагчид: SO ₂ , CO, NO ₂	- Уурхайн кемп, - замын дэргэд, - Баяжуулах хэсгийн дэргэд, - Уурхайн салхин доод талд	Жилд нэг удаа	1	100.0	200.0	Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага (MNS 4585:2016), MNS 5919:2008 Дулааны цахилгаан станцын агаар мандалд хаях утааны найрлага дахь агаар бохирдуулах зарим бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5013 :2001 Бензинээр ажилладаг хөдөлгүүртэй автомашин
Тоосны хэмжилт: PM ₁₀ , PM _{2.5} Тоосны чөлөөт Уналт Тоосны найрлага, бүтэц Тоосны тархалт	- Уурхайн кемп, - Замын дэргэд - Баяжуулах хэсгийн дэргэд, - Уурхайн салхин доод талд	Жилд нэг удаа	1	100.0	200.0	Утааны найрлага дахь хорт бодисын зөвшөөрөх дээд хэмжээ MNS ISO 4221: 2002, Агаарын чанар. Орчны агаарын хүхрийн давхар ислийн агуулгыг тодорхойлох; MNS 5365:2004, Агаарын чанарын нийтлэг асуудал. Нарийн ширхэгтэй тоосыг тодорхойлох арга;
2. ГАЗРЫН ДООРХ УС						
Ca, Mg, Cl, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , HCO ₃ , Fe, As, Na, K, Cd, Cu, Pb, Zn, Cr, Ni, Ag, Al, B, Ba, Mg, Mn, Se, Sr, Mo, Co, Be, Sb, Ca-ийн агууламж, амт, үнэр, өнгө, pH, нийт ууссан	- Уурхайн унд ахуйн усны зориулалттай 1 гүний худаг - Уурхайн шүүрлийн уснаас	Жилд нэг удаа	1	100.0	100.0	MNS 0900:2005 Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ Газрын доорх ус бохирдуулагч бодис, элементийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт (MNS 6148:2010) MNS (ISO) 4867:1999 Усны чанар – Дээжлэх Хэсэг 3: Дээжийг боловсруулах ба хадгалах зөвлөмж MNS (ISO) 5667 11:2000 Усны чанар Дээж авах: 11-р хэсэг. Гүний уснаас дээж авах зөвлөмж

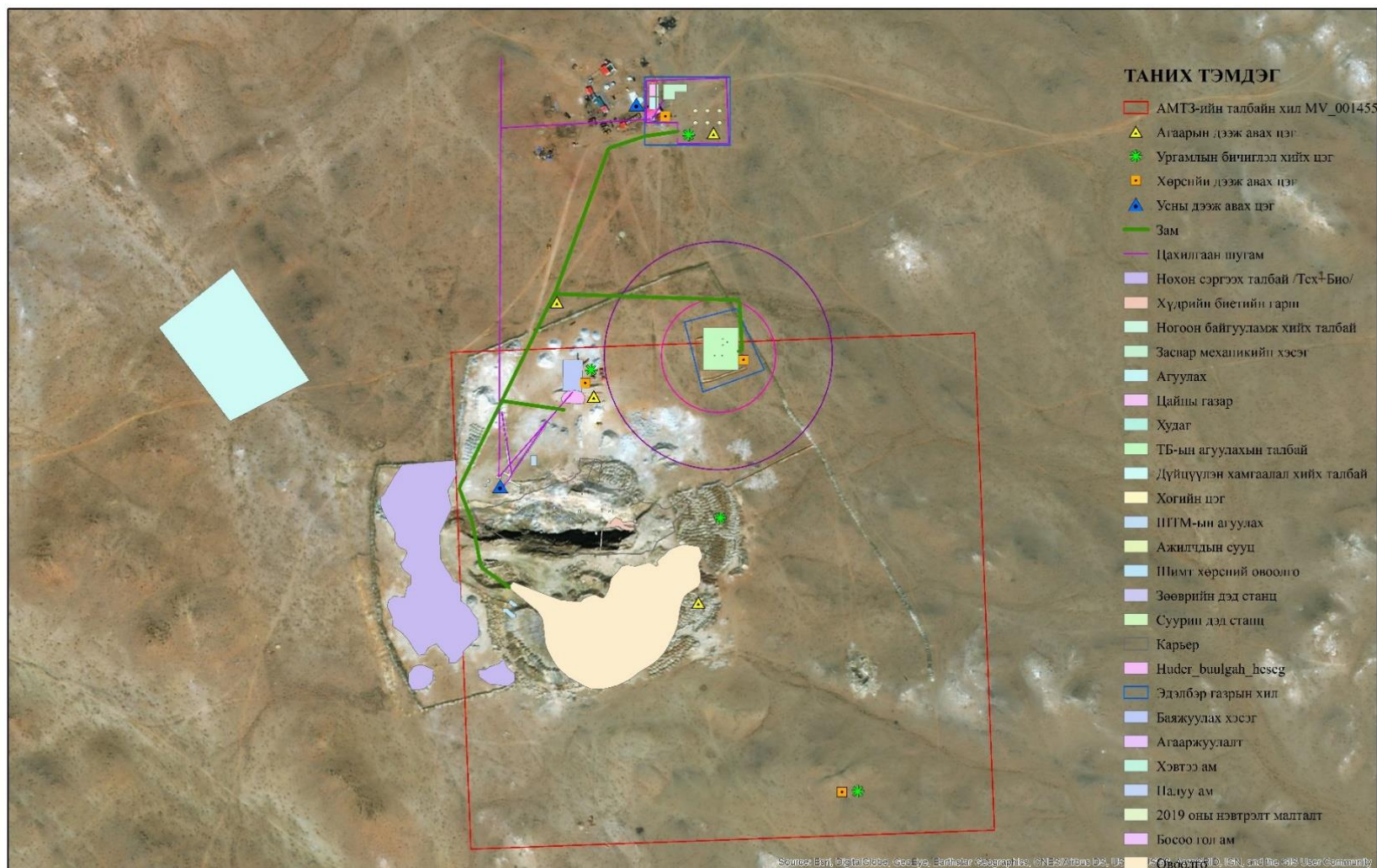
“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, сая.төг/жил	Баримтлах стандарт ба арга, аргачлал
хатуу бодисын хэмжээ, нийт хатуулаг, цахилгаан дамжуулах чанар, усны түвшин						MNS (ISO) 5667-1:2002 Усны чанар-Дээж авах: 1-р хэсэг. Дээж авах хөтөлбөр боловсруулах заавар
3. ХӨРСӨН БҮРХЭВЧ						
Хөрсний өнгөн болон дээд үе давхаргын элсжилт, чулуужилт, тоосжилт зэрэг морфологи тогтоцын өөрчлөлтийг хянах	- Уурхайн кемп, - Баяжуулах хэсгийн дэргэд, - Эвдрэлд өртөөгүй хэсэг	Жилд нэг удаа	1	100.0	100.0	MNS:3297:1991 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ. MNS:2305:1994 Хөрсний дээж авах, савлах, тээвэрлэх хадгалах журам MNS:3298:1991 Хөрсний шинжилгээнд дээж авах тавигдах ерөнхий зарчим. Шинжилгээний дүнг үндэсний стандарт болон ОУ-ын стандарттай жишиж дүгнэлт гаргах
Нийт орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал					600.0	

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд дээж сорьц авах, хяналт шинжилгээ хийх цэгүүдийн байршлыг доорх зурагт үзүүлэв.

“Мануулт хайлуур жоншны орд”-ын 2022 онд хэрэгжүүлэх БОМТөлөвлөгөө,
ОХШХөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэх хяналт мониторингийн цэгүүд

Зураг 8. Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн цэгүүдийн байршил

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

**БҮЛЭГ 13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгээр үйл ажиллагаа явуулах, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах үүргийг төсөл хэрэгжүүлэгчийн удирдлага хүлээнэ гэсний дагуу доорх байдлаар төлөвлөсөн болно.

Хүснэгт 18. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө ба зардал

Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
		2023 он		
Сум, багийн удирдлага, ИТХ-тай хамтран ажиллах	ҮАЗ	2023 онд	Уурхайн дарга	
Ажиллагсдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах	ХАБЭАЗ	2023 онд улирал бүр	Хүний нөөцийн асуудал хариуцсан ажилтан	
Ажиллагсдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах	500.0	2023 онд улирал бүр	Хүний нөөцийн асуудал хариуцсан ажилтан	
Дараа жилийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулахад бэлэн болгох	500.0	2023 онд сүүлийн улиралд	Уурхайн дарга	
Нийт	1 000.0			

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ, СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ

Хүснэгт 19. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан	Зохион байгуулах газар
Бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч нар	Шаардлагатай тохиолдол бүрт хийгдэж буй ажлуудыг газар дээр нь хянуулан шалгуулж ажиллах	Тухайн онд хийгдэж буй ажлуудын тухай	Төсөл хэрэгжиж буй талбай дээр шалгалтаар очсон тухай бүрт	ҮАЗ	Уурхайн дарга	Уурхайн талбай дээр
Дундговь аймгийн БОАЖГазар	БОМТ-ний тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, тайлан хэлбэрээр хүргүүлэх ба шаардлагатай тохиолдолд зохиогдох хуралд илтгэл хэлбэрээр тайлагнана.	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тухай	2023 оны 11 дүгээр сард багтаан	100.0	Компаний захирал болон уурхайн дарга	Дундговь аймгийн байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт хүргүүлнэ.
БОАЖЯ-ны ХБОБНУГазар	БОМТ-ий биелэлтийн тайланг А-618 тоот журмын дагуу боловсруулан хүргүүлж, хянуулан батлуулах	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тухай	2023 оны 12 дугаар сард багтаах	ҮАЗ	Компаний захирал болон уурхайн дарга	Багийн төвд
Нийт				100.0		

“Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл”-ийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

БҮЛЭГ 15. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ

Хүснэгт 20. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Арга хэмжээ	Зардал, мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	1 100.0
2	Нөхөн сэргээлт хийх, ногоон байгууламж байгуулах төлөвлөгөө	1 500.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5 500.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	1 000.0
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	600.0
8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	ҮАЗ
9	Тухайн жилийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарь	100.0
10	Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр	600.0
2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал		10 400.0

“Үнэн-Анд” ХХК-ийн “Мануулт хайлуур жоншны ордыг далд аргаар ашиглах төсөл” төслийн үйл ажиллагаандаа 2023 онд хэрэгжүүлэн ажиллах Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал **10 400.0 мян.төг** болж байна.